

قاعده : موضوع کل علم ما یبحث فیہ ن عوارض الذاتیه

احد فرامرز قراملکی

چکیده:

نوشتار حاضر تأملی است معرفت شناسانه در سخنان حکماء مشاء در باب قاعده « موضوع کل علم ما یبحث فیہ عن عوارض الذاتیه ». سخن در این مقام مانند تحلیل فیلسوفان و منطقیون نیست بلکه بحث در تبیین مبانی معرفت شناختی و لوازم و توابع منطقی این قاعده می باشد. در اینجا آشنایی اجمالی از مفاد قاعده و تصور روشن از مفاهیم مندرج در آن که از مبهم ترین مفاهیم فلسفی، منطقی اند ، مفروض ماست . به همین جهت تنها در مقام تصدیق و ارزیابی آن به بحث می پردازیم، با این ایده که بر مبنای این قاعده می توان تمایزی نسبتاً روشن از دانشهای بشری به دست داد. می دانیم که یکی از مسائل مهم فلسفه علم بحث تمایز " Demarcation " می باشد. پوزیتویستها گمان می کردند که خصلت اثبات پذیری تجربی صفت ممیزه علوم تجربی از فلسفه می باشد و امثال (پوپر) که راه کانت را در این باب ادامه می داده اند، ابطال پذیری تجربی را ملاک تمایز علوم تجربی از متافیزیک انگاشتند. اقناع پذیری تجربی هم ایده دیگری است که در این باب با تکیه بر سخنان حکیمان مسلمان ارائه شده است. باور این نوشتار بر این است که حکمای مسلمان با دقت بیشتری در تمایز علوم متافیزیکی از دانشهای غیر فلسفی سخن گفته اند.